

30.11.2020

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

Lausunto: Asia: HE 199/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut hallituksen esitykseksi laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 § muuttamisesta. Esityksen taustalla on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi EU 2019/633 eli ns. kauppatapadirektiivi, jota on sovellettava viimeistään 1.11.2021.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa:

Taustaa

Ravintoloiden ja tuottajien välinen yhteistyö on perinteisesti toiminut hyvin. Sellaiset ravintolat, jotka haluavat laadukkaita tuotteita, ovat kiinnostuneita ostamaan tuotteet suoraan tiloilta ja mielellään myös kertovat tämän asiakkailleen. Yksi Suomalaisen matkailusektorin keskeisistä vetovoimatekijöistä on juuri korkeatasoinen ja monipuolinen paikallinen ruoka. Tämä näkyy selvästi hotelli- ja matkailualan eurooppajärjestö Hotrec'in tilaamassa tutkimuksessa, jonka mukaan Suomi sijoittui paikallisten ruokaraaka-aineiden laatua ja saatavuutta koskevassa kategoriassa toiseksi. Tutkimus kattoi kaikki eurooppajärjestön jäsenmaat.

Kauppatapadirektiivillä on tarkoitus suojella pienempää myyjää suuremmalta ostajalta. Tämän ei kuitenkaan ole osoitettu olevan tarpeellista ravintoloiden ja tuottajien välisessä suhteessa. Tuottajan ja ravintolan välinen yhteistyö ei ole EU-säädöksen mukaisen neuvotteluvoiman epätasapainon vaikutuspiirissä.

Soveltamisala

MaRa pitää ongelmallisena ehdotusta poistaa soveltamisalaa koskevasta pykälästä raja, jonka mukaan lakia ei sovelleta majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettua majoitus- ja ravitsemustoimintaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien kanssa tehtäviin sopimuksiin ja käytäntöihin.

Maataloustuotteiden suora ostaminen tuottajilta on lähtökohtaisesti pienimuotoista toimintaa, jonka taloudellinen arvo jää elintarvikemarkkinallain soveltamisalan ulkopuolelle. Toiminta saattaa kuitenkin tulla soveltamisalan piiriin, mikäli soveltamisala määräytyy puhtaasti liikevaihdon mukaan. Tällöin on ensisijaisen tärkeää huomioida, kuinka liikevaihto on syntynyt. Ostajana toimivan yrityksen liikevaihto voi syntyä muistakin toiminnoista kuin ravintolatoiminnasta (esim. kylpylä- tai huvipuistotoiminnasta). Monitoimialayrityksen kohdalla kaikesta liiketoiminnasta kertyvä liikevaihto ei voi olla soveltamisalan määrittävä tekijä. Vaarana on, että toimijat lopettavat ylimääräisen hallinnollisen taakan välttämiseksi yhteistyön alkutuottajien kanssa kokonaan, jolloin sääntelystä aiheutuu suoraa haittaa molemmille tahoille.

Soveltamisalan määräytymisessä tulisi huomioida liikevaihto vain elintarvikkeita hyödyntävän liiketoiminnan osalta. Näin välttyttäisiin ongelmilta monitoimialayritysten osalta.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyys

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi kuvatut elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuudet ovat erittäin laajat. Valtuutetulla on toimivalta antaa huomautus, julkinen varoitus, kielto jatkaa toimintaa sekä esittää seuraamusmaksua markkinaoikeudelle. Tämän lisäksi elintarvikemarkkinavaltuutetulla on laajat tiedonsaantioikeudet ja tarkastusoikeudet.

Näin laaja toimivalta edellyttää, että elintarvikemarkkinavaltuutetun kelpoisuusvaatimuksista ei poisteta vaatimusta ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon suorittamisesta. Valtuutetun tulee ymmärtää hyvin EU-tasoista sääntelyä, lain tulkintaa, oikeudellisia periaatteita sekä mahdollisten seuraamusten oikeasuhteisuutta. Toimijoiden oikeusturvan takaamiseksi ei voida pitää tarkoituksenmukaisena luopua ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon vaatimuksesta.

Seuraamusmaksu

Edellä kuvattu ongelma liikevaihdosta soveltamisalan määrittelijänä toistuu sanktiota mitattaessa. Ostajan ravintolatoiminta voi olla vain pieni osa yrityksen koko toiminnasta kertyvästä liikevaihdosta. Mikäli seuraamusmaksun määrä perustuu ostajan liikevaihtoon, pitäisi seuraamusmaksun perusteena olla vain ravintolatoiminnasta kertyvä liikevaihto. Jos ei ole mahdollista muuttaa seuraamusmaksun perustetta vain ravintolatoiminnan liikevaihtoon, sanktion tulisi perustua johonkin muuhun kuin liikevaihtoon. Liikevaihtoa parempi peruste seuraamusmaksun mittaamiselle olisi esimerkiksi sen sopimuksen arvo, joka kulloinkin on kyseessä.

Valvonta ja tietojenantovelvollisuus

Esityksen 13 a §:ssä annetaan valtuutetulle laajat oikeudet toimittaa tarkastuksia. Tarkastuksen saa toimittaa kaikkeen sellaiseen tietoon, millä voi olla merkitystä lain noudattamisen valvonnassa. Näin laaja tarkastusoikeus on poikkeuksellinen, eikä laajuuden tarpeellisuutta ole riittävästi perusteltu. Perusteluissa olisi syytä kiinnittää myös huomiota siihen, kuinka paljon tällainen tarkastus hankaloittaa kohteena olevan yrityksen toimintaa.

Edellä mainittu ongelma koko yrityksen liikevaihtoon perustuvasta soveltamisalasta toistuu myös tarkastuksien osalta. Elintarvikemarkkinavaltuutetun tarkastuksien ja tiedonsaantioikeuden tulisi rajoittua koskemaan vain sellaisia tietoja, joiden tarkistaminen on kauppatapadirektiivin kannalta välttämätöntä eli vain ravintolatoimintaa.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Klaus Kähäri
lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.